

ЕПІЗООТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ СКАЗУ ТВАРИН В КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Савенко М.М., к. вет. н., доцент, Труш А.М., к. вет. н., доцент, Смолянінов В.К., к. вет. н., доцент, Стешенко І.І., ст. викладач, Штагер Г.Н., асистент, Савенко О.М., ветлікар, Каретна А.В.

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. Сказ тварин у Кіровоградській області зустрічається здебільшого у собак, котів і лисиць. Збільшення випадків сказу серед лисиць викликало значне підвищення захворювань сказом у великої рогатої худоби.

Ключові слова: сказ тварин, епізоотологія сказу.

Актуальність проблеми. Зооноз сказу є одним з найбільш поширених в Україні природно-осередкових захворювань ссавців [7, 8].

Сказ — гостре вірусне захворювання всіх теплокровних тварин, яке характеризується надзвичайно високою агресивністю, ураженням центральної нервової системи, нападами крайнього нервового збудження і розвитком паралічів. Сприйнятливі домашні та дикі тварини усіх видів, а також людина [2, 4, 5].

З 1972 р. в Україні переважає лісовий сказ, а основним джерелом збудника інфекції стали інфіковані руді лисиці. Установлено, що існує прямий корелятивний зв'язок між чисельністю популяції, щільністю розселення лисиць та інтенсивністю поширення лісового сказу. Особлива роль лисиць у підтриманні й поширенні цього захворювання зумовлюється досить значною густотою їх популяції, яка пов'язана з швидким розмноженням лисиць, знищенням людиною їх природних ворогів (вовків, шакалів), високою чутливістю до вірусу сказу, тісними контактами та агресивністю молодняку під час гону й розселення, частими випадками (40 — 80 %) хронічного й латентного перебігу інфекції, що забезпечує тривалу персистенцію вірусу в природних осередках. Домінанта в епізоотичному ланцюзі диких тварин і природно осередковий характер лісового сказу призвели до значних змін у традиційному перебігу сказу серед тварин [5, 6]. Коти відіграють суттєву роль у розповсюдженні сказу. Вони складають не більш 5 % від загального числа імунованих тварин, при цьому вони виділяють більшу кількість вірусу [2].

В Україні останнім часом загальною тенденцією захворюваності на сказ стало переважання його прояву серед диких тварин, собак і котів, які стають основним джерелом збудника для людини та сільськогосподарських тварин, насамперед великої рогатої худоби. Відбулося зміщення напруги епізоотичної ситуації з південно-східної території в північну, східну та центральну частини [2, 4, 5, 7]. Протягом 2014 року в Україні було зареєстровано 917 неблагополучних пунктів щодо сказу, що на 380 менше ніж за аналогічний період 2013 року, та на 810 менше ніж у 2012 році. Оздоровлено у 2014 році 891 неблагополучний пункт. Станом на 01.01.2015 року залишилося 335 неблагополучних пунктів [6, 7].

За проаналізованими даними по Україні загалом, видно, що має місце зміщення ролі носіїв сказу на свійських тварин, у тім числі на родину котятих та бичачих. Найбільшою при цьому є сумарна участь псів і котів, абсолютна більшість яких відноситься до групи бродячих тварин. Третє місце посідає єнот уссурійський (0,7 %). Загалом це третє місце є суперечливим, і за нього «змагаються», окрім єнота, також ондатра (0,4) та кажани (вид невизначений, $PPi=0,2$) [3, 4, 7].

Нині в багатьох регіонах України на 1000 гектар чисельність лисиць піднялася до 6-12 особин. А якщо врахувати ще й весняно-літню репродукцію, то маємо ще більшу кількість [3, 5, 9].

Для правильної організації заходів по профілактиці і організації боротьби зі сказом тварин важливо чітко розуміти епізоотичну ситуацію по захворюванню в області, особливості перебігу захворювання та наявність осередків зберігання збудника в природі [1, 3, 9, 10].

Кіровоградська область знаходиться в центральній частині України, має на своїй території ліси і деяку кількість необроблених степів. Природні умови та зниження активності аграрної діяльності дають можливість інтенсивно розмножуватись червоною лисицею. Тому існує необхідність

визначення ролі диких тварин у розповсюдженні сказу серед домашніх тварин Кіровоградської області для розробки рекомендацій по покращенню організації профілактичної роботи.

Завдання дослідження. Проаналізувати епізоотичні особливості перебігу сказу тварин у Кіровоградській області

Матеріал і методи дослідження. Матеріалами служили документи ветеринарної звітності, інформація про проведення заходів проти сказу в Кіровоградській області за 2005-2014 роки, результати лабораторних досліджень. Використовували методи статистичного аналізу, епізоотологічний метод.

Результати дослідження. Шляхом аналізу звітних матеріалів ветеринарної служби за 2005-2014 роки вивчені епізоотичні особливості прояву сказу серед диких та домашніх тварин у Кіровоградській області.

Просліджуючи динаміку сказу серед тварин в Кіровоградській області (Табл.1) ми можемо спостерігати важливі особливості змін кількості випадків сказу в різні роки.

Так у 2005-2006 роках кількість захворювань на сказ з кожним роком збільшується і якщо в 2005 році було 111 випадків, то вже в 2006 році 158 позитивних випадки сказу. З 2007 року до 2009 року захворюваність стрімко знизилась. І якщо у 2007 році вона становила 62 випадки, то у 2009 році знизилась майже втричі – до 18 випадків.

Далі підряд 3 роки (2010-2012рр.) підтримувалась напружена епізоотична ситуація по сказу тварин. Захворюваність тварин на сказ становила більше 100 випадків на рік. З 2009-2011 роки кількість позитивних випадків на сказ збільшилась і хоча в 2009 році було 18 випадків, то вже в 2010 році 124 позитивних випадки сказу.

Таблиця 1.

Динаміка сказу тварин в Кіровоградській області за 2005 -2014 рр.

Вид тварин	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коти	28	42	13	11	3	18	20	20	16	7
Собаки	12	34	10	13	3	33	22	23	20	5
Лисиці	48	50	31	9	9	48	42	36	18	14
Вовки	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-
ВРХ	20	15	4	1	2	17	9	17	6	6
Коні	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Тхори	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
ДРХ	1	9	1	1	1	5	5	3	1	2
Єнотовидні собаки	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-
Видра	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Куниці	1	3	1	-	-	2	2	1	3	-
Борсуки	-	1	1	-	-	1	-	-	1	-
Косулі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Щури	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	111	158	62	35	18	124	103	105	65	35

В 2011 році захворюваність незначно знизилась порівняно з попереднім роком до 103 позитивних випадків. Але ще у 2012 році була на значному рівні і досягла 105 голів на рік.

За останні 2 роки спостереження (2013-2014рр.) захворюваність тварин на сказ стрімко знизилась, найнижчим цей показник був у 2014 році і становив 35 випадків сказу за рік.

Необхідно звернути увагу на те, що у всі роки зустрічався сказ серед котів, лисиць, собак та великої рогатої худоби. При чому збільшення випадків сказу серед лисиць викликало значне підвищення захворювань сказом у великої рогатої худоби. У інших видів тварин сказ реєстрували рідко, а в деяких видів лише 1-3 рази за весь період, який ми спостерігали.

Ми бачимо, що кількість випадків в останні роки почала знижуватись, що відбувається завдяки проведенню профілактичних заходів в області (Табл.1).

Аналізуючи видові особливості сказу у тварин протягом 2009 - 2012 років можемо зробити висновок, що сказ тварин зустрічався в основному серед хижаків (Табл. 2).

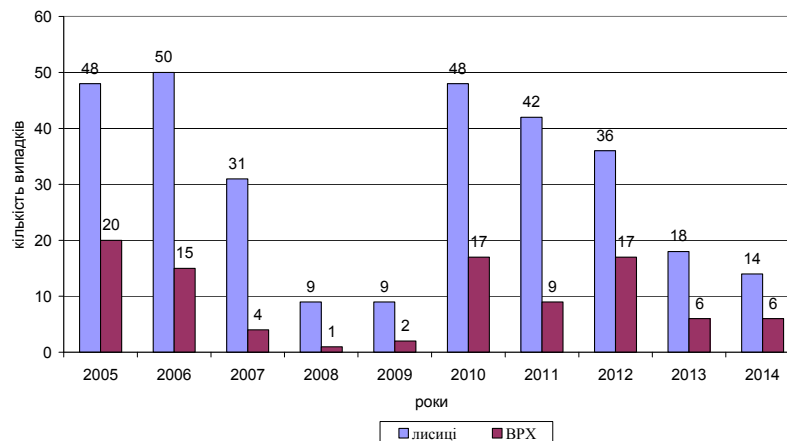
Таблиця 2.

Відсоткове співвідношення випадків сказу серед різних видів тварин в Кіровоградській області за період 2005 -2014 рр.

Вид тварин	Разом	%
Коти	178	21,81
Собаки	175	21,45
Лисиці	305	37,38
Вовки	4	0,49
ВРХ	97	11,88
Коні	2	0,25
Тхори	2	0,25
ДРХ	29	3,55
Єнотовидні собаки	4	0,49
Видра	1	0,12
Куниці	13	1,6
Борсуки	4	0,49
Косулі	1	0,12
Щури	1	0,12
Разом	816	100

Кількість підтверджених діагнозів серед котів становила 21,81% (178 випадків), серед собак 21,45% (175 випадків), у лисиць 37,38% (305 випадків), у куниць 1,6% (13 випадків), у єнотовидних собак 0,49% (4 випадки), у вовків 0,49% (4 випадки). Таким чином у хижих тварин

Динаміка сказу у лисиць та ВРХ у Кіровоградській області за 2005-2014 роки

сказ зустрічався у 83,21% (679 випадків). У домашніх хижих тварин кількість позитивних випадків на сказ становить 43,26% (353 випадки). Загалом у домашніх тварин захворюваність сказом становить 58,95 % (481 випадок). Тож сказ в Кіровоградській області за вказаний період спостереження реєструвався здебільшого міського типу. В той же час підвищення захворювання сказом серед червоних лисиць

приводить до збільшення захворювань серед рогатої худоби (Графік 1).

Висновки

1. Сказ тварин у Кіровоградській області зустрічається здебільшого у собак, котів і лисиць.
2. Збільшення випадків сказу серед лисиць викликало значне підвищення захворювань сказом у великої рогатої худоби.

Література

1. Балим Ю. Динаміка захворюваності домашніх та диких тварин на сказ у Харківській області в 1970 – 2004 рр. / Ю. Балим, С. Ковальов, М. Малахов // Ветеринарна медицина України .– 2006 .– №4 .– С. 31-32.
2. Березина Е.С. Бешенство кошек в России во второй половине XX – начале XXI века / Е.С. Березина, Г.Н. Сидоров, Е.М. Полещук, Д. Г. Сидорова, // Российский ветеринарный журнал – 2010. - № 2 .– С. 2 – 6.

3. Валерников В.А. Сказ не визнає межі // Ветеринарна газета .– 2002, №11.
4. Вержихівський О.М. Боротьба зі сказом. Про стан боротьби зі сказом в Україні // Здоров'я тварин і ліки .– 2004 .– № 8 .– С. 4 – 5.
5. Головка В.О. Сказ тварин та його епізоотологічні особливості в межах Харківської області // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. Збірник наукових праць. Випуск 19 (44). Частина 2, Т.2, Ветеринарні науки. – Харків, 2009. – С. 244 – 250.
6. Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України інформує. Епізоотична ситуація на території України // Ветеринарна практика. - 2015. – №2 .– С. 2 – 5.
7. Епізоотична ситуація в Україні станом на кінець 2014 року // Сучасна ветеринарна медицина // 2015.– №1 (49) .– С. 10 – 11.
8. Електронний ресурс: <http://vet.gov.ua/node/2263>
9. Литвин В.П. Виявлення сказу на Україні та заходи боротьби з ними / В.П. Литвин, В.В. Поліщук // Ветеринарний консультант // 2003 .– № 5 .– С. 10 – 15.
10. Сливко І.А., Возможные причины неудачной оральной антирабической иммунизации диких плотоядных животных в Российской Федерации / И.А. Сливко , Г.А. Сафонов , Е.М. Хрипунов , А.Е. Гогин , В.И. Жестеров , Д.О. Баньковский //Ветеринария. - 2013 .– №10 .– С. 27- 31.

ЕПІЗООТОЛОГІЧЕСКІЕ ОСОБЕННОСТИ ТЕЧЕНИЯ БЕШЕНСТВА ЖИВОТНЫХ В КИРОВОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ

Савенко Н. Н., к. вет. н., доцент, Труш А.М., к. вет. н., доцент, Смолянинов В.К., к. вет. н., доцент, Стешенко І.І., ст. преподаватель, Штагер Г.Н., ассистент, Савенко А. Н., ветврач, Каретная А.В.

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. Бешенство животных в Кировоградской области встречается по большей части у собак, кошек и лис. Увеличение случаев бешенства среди лис вызывало значительное повышение заболеваний бешенством у крупного рогатого скота.

Ключевые слова: бешенство животных, эпизоотология бешенства.

EPIZOOTOLOGICAL OF FEATURE OF MOTION OF HYDROPHOBIA OF ANIMALS IN KIROVOHRAD AREA

Savenko M.M., associate professor, Trush A.M., associate professor, Smoljaninov V. K., associate professor, Steshenko I.I., senior teacher, Shtager G.N., asistent, Savenko O.M., veterinarian, Karetnaja A.V.

Kharkov state zooveterinary academy, Kharkov.

Summary. Hydrophobia of animals in the Kirovohrad area meets mostly for dogs, cats and foxes. The increase of cases of hydrophobia among foxes caused the considerable increase of diseases hydrophobia at a cattle.

Key words: hydrophobia of animals, epizootology of hydrophobia.

УДК: 619:61698:679.843.95П+619:61698:679.842.11К6:639.127.2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧІ ЗАХОДИ ЩОДО ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ПАСТЕРЕЛЬОЗНО-ЕШЕРІХІОЗНОЇ ІНФЕКЦІЇ ВОДОПЛАВНОЇ ПТИЦІ

Селищева Н.В. завідувач лабораторією епізоотології, моніторингу хвороб тварин та провайдингу, с.н.с.

Степанова Н.О., м.н.с., Монастирлі В.П., м.н.с.

Богач Т.В., завідувач сектором апробації наукових розробок та інновацій
Одеська дослідна станція Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Одеса

Анотація. Аналіз результатів науково-дослідних робіт і виробничих показників дозволив виявити основні причини виникнення, поширення і розвитку пастерельозно-ешеріхіозної інфекції качок в племінному птахогосподарстві АФ «Авангард» та розробити організаційно-оздоровчі заходи її ліквідації.